

5. Milan Majtán: Najstarija osobna imena i razvoj prezimena u Slovačkoj (*Najstaršie osobné mená a vyvin priezvisk na slovensku*)

Autor prati razvoj imena od najstarijih vremena do 18. stoljeća. Potvrđuje činjenicu da razvoj jezika utječe na oblikovanje imena. Sve do 13. st. osobe su se poznavale i služile samo imenom, kasnije uz imena stavljaju se i druge karakteristike vezane uz osobe, npr. društveno usmjerenje, zvanje, srodstvo, podrijetlo ili etnička pripadnost, mjesto stanovanja, posebnosti osobe. Glede prezimena, autor nalazi da se u ovim karakteristikama skriva zametak prezimena, a ona se kodificiraju tijekom 17. i 18. stoljeća.

6. Ladislav Vrtel': O simbolima viteških redova (*O simbolike niekterych rytierskych rádov*)

Autor u članku daje prikaz i opis znakovlja (zastava, grbova, pečata i novca) viteških i križarskih redova: ivanovaca, templara, njemačkih vitezova, vitezova sv. Groba i reda sv. Duha. Članak nema pretenziju da bude kompleksna studija o problematici simbola redova, već je samo jedan prikaz o njihovom odnosu s ostalim granama heraldike.

Mato Grabar

Slovenská archivistika, godina 1994, g. XXIX, sv. 2, 63 str.

1. Elo Rákoš: Teorija o arhivskom fondu I (*Teória archívneho fondu I*)

Autor u ovom broju donosi prvi dio svoje opširne studije o arhivskoj teoriji kojeg je nazvao "filozofskim vidom arhivskoga fonda". Uvodno govori o nedostatku jedne cijelovite studije o arhivskom fondu u slovačkoj arhivskoj znanosti. S filozofskoga, pravnoga i povijesnog aspekta istražuje podrijetlo arhivskog fonda, analizira i proučava njegovo ustrojstvo. Stavlja arhivski fond u relaciju sa stvarnošću, dajući mu dimenzije vremena i prostora. Postavlja pitanja: kada i kako nastaje arhivski fond, odakle i zašto? Služi se filozofskim kategorijama vremena, mjesta, uzroka i posljedica, dijela i cjeline, tipičnoga i općenitoga. Prema autoru, arhivist rješava svoje zadatke metodom razvoja, ustrojstva i opisa.

2. Marta Melníková: Oblikovanje zvanja arhivista u Slovačkoj (*Formovanie profesie archivára na slovensku*)

O razvoju procesa oblikovanja zvanja arhivista na tlu Slovačke autorica piše koristeći periodizaciju. Navodi da su do kraja 12. st. poznati crkveni arhivi, koje su vodile crkvene osobe, a tek početkom 13. st. pojavljuju se općinske kancelarije u kojima službuju osobe vješte pismenosti, poznavanju zakonskih propisa i latinskom jeziku. Prvo razdoblje autorica naziva "doba registraiture", budući da je posao arhi-

vara tada bio vezan uz uredovanje pismohrana. Drugo je razdoblje "doba arhivara" koje traje od sredine 18. st. do 70-ih godina 19. st. U tom razdoblju u arhivima se stvaraju arhivska pomagala. Od 70-ih godina 19. st. pa sve do 50-ih godina 20. st. nastupa treće razdoblje, "doba arhivara povjesničara", poslije čega dolazi "doba identiteta arhivara" u funkciji arhivskoga sustava, što je povezano s utemeljenjem specijalnog visokoškolskog studija pri Filozofskom fakultetu na sveučilištu Komen-ské u Bratislavi.

3. Jan M. Dubovsky: Arhivist u pokrajini (*Archivár v regióne*)

Autor ovdje donosi prošireni tekst svoga izlaganja na temu "Identita archívára", održanog na simpoziju u Rajeckych Tepliciach od 30. svibnja do 1. lipnja 1994. godine. Navodi bitne činjenice vezane za pokrajinske arhive, u kojima se nakon 1945. godine ulazu veliki napor za dokazivanje svoje važnosti. Stoga u tom pravcu djeluju i arhivisti u pokrajinskim arhivima, pa dok sređuju i obrađuju arhivske fondove, proučavaju povijesna i kulturna obilježja pokrajine u svrhu podizanja značaja pokrajine i pokrajinskog arhiva. Nakon promjena 1989. godine, pokrajinski arhivi se bave pitanjima rehabilitacije, restitucije i privatizacije vlasništva, iako to ne spada strogo u domenu arhiva već administracije, no arhivi su time postali uvaženiji i više cijenjeni.

4. Daniela Dvoráková: Diplomatička ostavština obitelji Stiborov I (*Diplomatická produkcia Stiborovcov I. Stibor zo Stiboric starší*)

Stibor iz Stiiboric, stariji, ugarski je barun poljskoga podrijetla. Služio je kao vojnik kralju Ljudevitu I, a za vrijeme kralja Žigmunda bio je vrlo utjecajan i bogat, obnašajući važne funkcije. Njegovu ostavštinu čini osamdeset jedna listina iz razdoblja 1389-1418, od kojih su dvadeset osam napisane u formi privilegija, a trideset osam u formi patenata. Popis ovih listina nalazi se u prilogu članka.

5. Ferdinand Uličny: Najstarije vijesti o Spišu (*Najstaršie správy o Spiši*)

Dokument ugarskoga kralja Andrije II. iz 1209. godine smatra se najstarijim povijesnim izvorom o pokrajini Spiš, koja se nalazi između Visokih Tatara i rijeke Poprad, te o mjestu Stará Ves (u kojem su svojevremeno boravili kralj Bela i poljski vojvoda Kazimir). O dogadajima u Spišu pisali su u svojim kronikama i srednjovjekovni kroničari Jan Dlugosz, krakovski kanonik (*Annales seu Cronicae incliti regni Poloniae*), te autor ruske kronike, tzv. *Ipatjevskog letopisa*.

6. Jana Sármányová: Nacrt o razvoju židovskih imena i prezimena (*Náčrt vzniku a vývoja židovských mien a priezvisk*)

Autorica donosi kraći pregled razvoja židovskih imena kroz stoljeća sve do 1787. godine te, nakon patentu cara Josipa II. od 23. srpnja 1787. godine, o procesu germanizacije imena i prezimena Židova. U članku se osvrnula i na pronađen

najstariji popis bratislavskih Židova (199 osoba) iz 1709. godine, koji je bio pronađen u arhivu Bratislave.

Mato Grabar

Slovenská archivistika, godina 1995, g. XXX, sv. 1, 107 str.

Uvodni članak Tridesetom izlaženju Slovenske archivistike (*K tridsiatemu výročiu slovenskej archivistiky*) napisao je Michal Kušík povodom tridesete obljetnice izlaženja ovog časopisa.

Slijede studije i članci:

1. Elo Rákoš: Teorija o arhivskom fondu II (*Teória archívneho fondu II*)

Ovaj članak je nastavak započete autorove studije (vidi sv. 2, godina 1994. str. 3-19). Podnaslov je: "pravni vid arhivskoga fonda". Autor s pravnog motrišta proučava pojedine vrste dokumenata, npr. statute, kraljevske listine, protokole, kopijarije, registre itd. i vrednuje ih prema njihovoj pravnoj osnovi i svrsi zbog koje su bili izdani i napisani.

2. Peter Kartous: Povijest europskih arhiva i integracija arhiva (*Dejiny európskych archívov a archívna integrácia*)

Program ujedinjenja Europe i na polju arhiva sve je prisutniji. Autor daje kratki pregled povijesnoga razvoja arhiva i arhivske teorije u Europi. Glede arhivske prakse ukazuje na zblžavanje u nekim pitanjima: povijesno vrednovanje dokumenata u nastajanju; zaštita arhivskoga gradiva; razvoj obrazovanja za arhivska zvanja; moderna tehnika i informatika; arhivsko zakonodavstvo i pravo na primanje i širenje informacija.

3. Juraj Spiritza: Crkvene i vojne matične knjige slovačke provenijencije od 16. do 20. stoljeća u inozemstvu (*Cirkevné a vojenské matriky slovenskej proveniencie zo 16.-20. storočia zahraničí*)

Autor navodi da su slovački arhivi do sada preuzeli 12 574 matrikule. Manji broj crkvenih matičnih knjiga još je ostao u Stuttgartu (knjige protestantskih crkvenih zajednica), a mnogobrojne vojne matrikule još se nalaze u Vojno-povijesnom arhivu u Budimpešti, u Austrijskom državnom arhivu, u Ratnom arhivu u Beču, te u Vojno-povijesnom arhivu u Pragu. Popisi matrikula se nalaze u prilogu članka.

4. Milan Belej: Analiza iseljeničkih upitnika iseljenih u USA od 1920. do 1922. (*Analyza vystahovaleckých dotazníkov o emigrácii do USA 1920-1922.*)

Članak je doprinos sociološkim istraživanjima, budući da pruža karakteristične podatke o broju iseljenih te o razlozima i okolnostima iseljenja.